

MICI ARTIȘTI PRIN BUCĂTĂRIILE ISTORIEI

Florina Ștefan

Programul de educație muzeală *"Mici artiști prin bucătăriile istoriei"* l-am gândit a se adresa copiilor mai mici, cu vârste cuprinse între 8 și 9 ani. Este vârsta la care copiii primesc frumosul în sufletele lor, este vârsta la care ei sunt avizi de cunoaștere, de exprimare, de a-și da frâu liber creativității. Acest program a avut un mare ecou în mediile școlare și familiale din care proveneau copiii participanți, nemaivorbind de entuziasmul, nerăbdarea și implicarea lor directă. Până la urmă, fiecare program de educație muzeală este un alt fel de "joc". Îi spunem "joc" pentru că este un fel de "joacă" cu reguli (de fapt-o singură regulă-), ceea ce face ca *joaca* să devină *joc*. :) Normal că noi, când gândim și derulăm aceste programe ne propunem niște obiective și suntem foarte riguroși cu noi înșine, astfel încât să parcurgem etapele programului, să aplicăm tehnicile de lucru, să urmărim îndeplinirea obiectivelor...Dar toate acestea pe nesimțite, copiii nu trebuie constrânși de nimic, ei trebuie doar să primească "bucuria descoperirilor" pe care le fac la muzeu. Descoperirea lucrurilor noi, încărcate de un anume mister, le încurajează mult exprimarea propriilor opinii, observații, nedumeriri, curiozități. De fapt, despre asta vorbim: *să încurajăm copiii să vorbească liber!* Și în acest sens, primul lucru pe care îl decidem, la prima noastră întâlnire, este că: *la muzeu avem o singură regulă de respectat, regula bunului simț!*

În cadrul programului de educație muzeală *Mici artiști prin bucătăriile istoriei*, am plecat de la obiectele de patrimoniu, aparținând inventarului gospodăresc, aflate în muzeul nostru, am folosit informațiile furnizate de specialiști în urma cercetărilor acestor obiecte și am creat în jurul lor, *o poveste*. Am adaptat informațiile de specialitate și le-am transformat în mesaje simple, atractive, pentru a fi percepute ușor și plăcut de către copii. Când toate aceste informații au devenit "interesante" pentru ei, copiii le-au reținut și s-au bucurat de ele. Noi spunem că au "rămas cu ceva" din trecerea lor pe la muzeu.

Din cele mai vechi timpuri, omul a devenit producător de bunuri datorită cultivării primitive a plantelor și creșterii animalelor. Fiind nevoit să trăiască și să se hrănească într-un mediu care, de cele mai multe ori, îi era "prieten" dar și "dușman", omul a creat la început obiecte care să îi folosească și să-i ușureze viața. Deci, obiectele create de om, i-au fost la începuturi doar utile. Odată cu trecerea timpului,

omul a simțit nevoia să dea obiectelor create de el, pentru a-i fi utile, un aspect frumos, ceea ce le-a definit ca fiind atât utile cât și estetice. A început să decoreze, să încrusteze, să finiseze formele, să coloreze...Acest proces s-a desfășurat în paralel cu o continuă perfecționare a uneltelor și a inventarului gospodăresc.

Oamenii și-au ușurat mereu munca dar și-au bucurat, în același timp, și sufletul. Au fost creatori materiali dar și mari iubitori de frumos. Plecând de la aceste adevăruri simple, de la aceste lucruri limpezi, valabile și în zilele noastre, programul de educație muzeală *”Mici artiști prin bucătăriile istoriei”* s-a dorit a fi o cale de a redescoperi bucuria și liniștea lucrurilor simple. Sentimentele, doar, sunt singurele care au rămas aceleași de când omul există pe Pământ...Toate s-au schimbat, toate au evoluat, toate s-au înălțat și toate s-au prăbușit...Dar: iubim la fel, ne bucurăm la fel, ne plângem durerile la fel. Să nu mă înțelegeți greșit: vorbesc aici de ceea ce simțim nu de modul în care ne manifestăm aceste simțiri...

În primele etape ale programului nostru am stat în muzeu și am observat vasele de ceramică create și folosite de locuitorii din zona orașului nostru, Sighișoara, de-a lungul secolelor. Am povestit despre ele, le-am atins cu grija, le-am simțit textura, le-am descris decorațiunile și motivele. Ne-am întrebat și ne-am răspuns când și cum le foloseau oamenii în gospodărie, am dezbătut și până la urma am concluzionat ce semnificație aveau culorile, decorurile, formele, acestor vase. Am înțeles că vasele din ceramică au fost create de meșterii olari, că olăritul este un meșteșug aflat la mare cinste în trecut dar întâlnit foarte rar, astăzi. Am aflat apoi că erau meșteri olari care au poposit pe aceste locuri, în Transilvania, atrași de frumusețile, liniștea și oamenii buni de aici.

Am aflat că în ceramica de uz casnic produsă în Ardealul de sud, s-a întâlnit în jurul orașului Sighișoara, pe o arie de răspândire foarte limitată, două produse atipice, rare:

”- un vas de apă cu orificiu pe mâner, care a fost lucrat într-o singură fază pe roata olarului, nu în trei faze cum se obișnuiește

- tigăi pentru carne și cârnați (Wurstpfanne), care erau făcute ”la comandă”, cerute de anumiți locuitori, olarului¹”

Se pare că un meșter olar, pe nume Wilhelm Albert Reinsch, născut în anul 1860 în localitatea Ziesar, Bezirk (districtul) Magdeburg, (pe teritoriul Germaniei

¹ Document emis de Muzeul Raional de Istorie Agnita, înregistrat cu nr. 318/27.sept./1966, adresat Muzeului Brukenthal, Secția Etnografie și Artă Populară, tov.dr.Cornel Irimie, șef secție, Sibiu, semnat indescifrabil. Documentul (în copie) se află și în fondul documentar al Muzeului de Istorie Sighișoara, p.1

de astăzi), este autorul acestor două articole de ceramică, neobișnuite în gama de fabricație a olarilor ardeleni. Dar să cunoaștem povestea acestui meșter olar și a vieții lui, atât de interesante și chiar palpitante:

„Wilhelm Albert Reinsch, în anul 1884 s-a angajat pentru 12 ani în coloniile olandeze, în actuala Indochina, în armata colonială. A servit pe insulele Sumatra și Java, în diferite garnizoane, pe mare (la vânarea piraților de mare și fluviu) dar și pe uscat. Până când s-a îmbolnăvit și a trebuit să părăsească serviciul și coloniile, spre a-și reface sănătatea. Auzind de climatul sănătos din Ardeal, a venit pe aici, poposind la Sibiu în anul 1895, unde s-a căsătorit cu Eleonora Schimke, al cărei tată avea o țesătorie în comuna Senereuș, aproape de Sighișoara. Eleonora lucra însă la o mătușă, pe care o ajuta în cârciuma ei. Wilhelm Albert Reinsch lucra în acel timp ca și calfă de olar la Sibiu - nu se cunoaște numele meșterului la care a lucrat-. Primind o pensie de boală de 200 coroane olandeze lunar, omul dispunea de o bază materială destul de bună și s-a purtat cu gândul de a-și stabili familia la țară pentru a-și exercita acolo, meseria sa. Încercările în comuna Senereuș, de unde era originară soția sa, nu au dat nici un rezultat, din lipsa de materii prime de bună calitate și de lipsa lemnului de fag. Wilhelm Albert Reinsch și-a găsit condițiile optime la Mălâncrav, lângă Sighișoara, unde și-a cumpărat o gospodărie și s-a stabilit. Aici i s-au născut doi copii, în anul 1899 și în anul 1904, și a lucrat până ce a fost operat la stomac. În meseria sa de olar, el a introdus cele două obiecte noi: *vasul de apă cu orificiu pe mâner lucrat într-o singură fază pe roata olarului și tigăile pentru carne și cârnați*, produse atât de căutate în localitățile din jurul Mălâncravului. Olarul Wilhelm Albert Reinsch venea în acea vreme în repetate rânduri la Agnita, la olarul Mihail Jasch senior, tatăl actualului meșter olar Mihail Jasch junior. Aici, Reinsch a făcut numeroase demonstrații de lucru la care au participat cei doi meșteri Jasch, tată și fiu.

În anul 1933, olarul Wilhelm Albert Reinsch a părăsit Mălâncravul și s-a stabilit în Stejărișul (Proștea) de lângă Agnita, unde și-a cumpărat o gospodărie și unde și-a măritat una din fetele sale. În acest timp și până la moartea sa, intervenită în anul 1943, Wilhelm Albert Reinsch s-a ocupat însă, în majoritatea timpului, de albinărit, posedând mai multe familii de stupi. Până la moarte, Țările de Jos, Olanda, i-au trimis lui Wilhelm Albert Reinsch, cei 200 de Guldeni, rentă pentru serviciul prestat în Armata Colonială din Indochina.”²

² *ibidem*, p.2

Cele două vase atipice în peisajul ceramicii transilvănene, constituie un fenomen în producția ceramică a acestei zone și au fost introduse, iată, de olarul Wilhelm Albert Reinsch, foarte aproape de Sighișoara, la Mălâncrav.

Aceasta este una din poveștile care i-au fascinat pe copii în cadrul acestui program de educație muzeală. Am mai avut povești: despre fructele care creșteau în zona Sighișoarei, de exemplu *agrișele*, despre gama largă de mâncăruri și preparate pe care sașii le găteau folosind aceste fructe. Am mai vorbit despre alimentele simple și curate pe care oamenii le mâncau, despre felurile de mâncare din timpul săptămânii și felurile speciale de duminică și sărbători, de faptul că înainte oamenii mâncau carne doar o dată pe săptămână, duminică, dar și de modul în care au evoluat: alimentația, manierele la masă, obiceiurile, igiena alimentară și bineînțeles evoluția veselei și a inventarului gospodăresc. Mereu ”spunerea de povești”, fascinează copiii și le trezește curiozități, pe care noi îi încurajăm să și le exprime și încercăm să le explicăm, astfel ca ei să înțeleagă lucrurile în contexte și împrejurări bine definite.

Una dintre tehnicile folosite cu succes în programul nostru a fost *modelajul în lut*, foarte iubită de copii. Plecând de la poveștile vaselor de ceramică, de la obiectele descoperite în muzeul nostru, copiii au dat frâu liber imaginației și au recreat din lut, propriile vase, așa cum le-au văzut ei cu ochii minții: farfurii, ulcioare, canceie, ploști, câni... Au lăsat vasele o săptămână să se usuce și săptămâna următoare le-au *pictat*, după motivele descoperite pe obiectele de patrimoniu dar și folosindu-și creativitatea, rezultatele fiind spectaculoase, așa cum se pot vedea în fotografiile atașate.

Ultimele două etape ale programului de educație muzeală **Mici artiști prin bucătăriile istoriei** le-am dedicat temelor: *”Stop alimentelor nesănătoase!”*, respectiv *”Dansul Vitaminelor”*. Am îmbinat demonstrațiile practice cu lecturarea etichetelor de pe produsele pe care le consumam, am încercat să identificăm E-urile și alți factori cum ar fi: coloranții, aromele, conservanții.... Am învățat despre *dependență* și cum trebuie să nu ajungem niciodată dependenți de lucrurile rele. Am învățat ce efecte grave asupra organismului nostru poate avea consumul de alimente care conțin multe *”chimicale”*, de riscurile la care ne supunem consumându-le. Profund impresionati de toate acestea, elevii au lucrat individual și în echipe, pictând și desenând o serie de lucrări în care au personificat alimentele nesănătoase, întruchipându-le în personaje negative inspirate din desenele animate, familiare lor. Cu toate aceste lucrări am montat împreună o expoziție inedită, în Sala de Expoziții Temporare a Muzeului de Istorie Sighișoara. Nu în ultimul rând, am decis împreună să fim atenți când cumpărăm produse alimentare, să citim etichetele de pe produse și să încercăm să nu mai consumăm ceea ce, de acum știm, ne face rău.

Apoi, la polul opus, am încheiat programul nostru, în săptămâna următoare, cu o abundență de fructe și legume, am făcut sucuri, le-am băut, am înțeles cum fructele și legumele conțin prietenoasele Vitamine, cum acestea ajungând în corpul nostru ne dau ceea ce cu toții avem mare nevoie, Energia! Și pentru a ne consuma energia debordantă, am dansat și am cântat, am râs și cu regret am finalizat acest program minunat. Anul viitor, în 2017, ne propunem o nouă colaborare, într-un alt proiect, adaptat vârstei și așteptăm cu emoție noile provocări!³

³ Partenerii acestui program de educație muzeală, în anul 2016, au fost elevii clasei a III-a B, Școala Gimnazială ”Radu Popa”, Sighișoara, profesor-învățător Angela Lupu, căreia îi mulțumim pentru colaborarea statornică cu instituția noastră.

Kleine Künstler in den Küchen der Geschichte (Zusammenfassung)

Im vorliegenden Beitrag beschreibt die Autorin das Museumspädagogik-Programm „Kleine Künstler in den Küchen der Geschichte“ welches das Schässburger Geschichtsmuseum in Zusammenarbeit mit den Lehranstalten der Stadt veranstaltete. Den Teilnehmenden Schüler wurden die sich im Museum befindlichen Gebrauchsgegenstände ausführlich erklärt. Zugleich wurden sie angeregt, selbst ähnliche Gegenstände aus Ton zu gestalten. Es wurde zugleich über ehemalige und jetzige Lebensweisen und Ernährungsgewohnheiten diskutiert. Teil eines umfangreichen außerschulischen Bildungsprojekts, fand diese Aktion bei den Schülern großen Anklang.

Schlüsselwörter: Museumspädagogik, Schässburg, Schule, Keramik, Essgewohnheiten, außerschulisches Projekt, Museum.

Cuvinte cheie: pedagogie muzeală, Sighișoara, școală, ceramică, alimentație, proiecte extrașcolare, muzeu

